

8. *Портер М.* Конкуренция / Майкл Портер ; пер. з англ. — М.: Издательский дом «Вильямс», 2006. — 608 с.
9. *Циганкова Т. М., Петрашко Л. П., Кальченко Т. В.* Міжнародна торгівля: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2001. — 487 с.
10. Веб-сайт Держкомстату України: www.ukrstat.gov.ua // Експрес-випуск від 15.02.2011р. № 25.
11. Проект загальнодержавної цільової програми розвитку промисловості України на період до 2017 року.
12. *Пустовойт О.* Кількісна і якісна складові економічного розвитку

and similar papers at core.ac.uk

provided by Institutional Repository of Vadym Hetma

УДК 339.942 (477+510)

В. В. Черкасова, аспірантка,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНІ ПРІОРИТЕТИ УКРАЇНИ У СПІВРОБІТНИЦТВІ З КНР

АНОТАЦІЯ. У статті висвітлено стан торговельного співробітництва між Україною та Китайською Народною Республікою та сформульовано пріоритетні напрямки їх партнерства.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: торговельно-економічні відносини, експортно-імпортні операції, українсько-китайське співробітництво, інвестиції.

АННОТАЦИЯ. В статье отражены состояние торгового сотрудничества между Украиной и Китайской Народной Республикой, а также сформулированы приоритетные направления их партнерства.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: торгово-экономические отношения, экспортно-импортные операции, украинско-китайское сотрудничество, инвестиции.

ANNOTATION. The article includes the main data about trade cooperation between Ukraine and the Peoples Republic of China and priority directions of partnership are formulated.

KEY WORDS: trade and economic relations, export-import transactions, the Ukrainian-Chinese cooperation, investment.

Постановка проблеми. Стрімкий розвиток економік країн Азійсько-Тихоокеанського регіону, а особливо Китайської Народної Республіки, створює сприятливі умови для налагодження співробітництва з Україною.

Насьогодні китайська економіка — це одна з провідних світових економік, тож, стає очевидним, що налагодження стратегічного партнерства із цією країною для нашої держави є одним з пріоритетних завдань.

Аналіз останніх джерел. Питання щодо торговельно-економічного співробітництва України з країнами азійського регіону, в особливості Китаєм, та стали предметом дослідження багатьох зарубіжних та вітчизняних науковців, зокрема В. В. Соколова [4], П. М. Мозіаса [2], І. Погорелової [3], В. Величко [1] та ін.

Разом з тим, в економічній літературі недостатньо уваги приділяється дослідженню особливостей формування партнерських відносин між Україною та КНР, що зумовлює необхідність і актуальність подальших досліджень в даному напрямі.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження сучасного стану та пріоритетних напрямків торговельно-міжнародного економічного співробітництва України з Китайською Народною Республікою.

Виклад основного матеріалу. Східна Азія є ядром Азіатсько-Тихоокеанського регіону (АТР) — одного з центрів світового політичного та економічного розвитку. В АТР відбуваються інтеграційні процеси, регіону належить 56 % світового ВВП, 51 % промислового виробництва, 46 % зарубіжних інвестицій [3, с. 20].

Зростання китайської економіки обумовило збільшення попиту на товари і послуги з боку КНР. Частка Китаю у світовому товарному імпорті в останні роки систематично збільшувалась, у той час як частка США, Канади та групи провідних країн Західної Європи зменшувалась [4, с. 64].

Торговельно-економічні відносини України з Китайською Народною Республікою (КНР) є найважливішою складовою всього комплексу українсько-китайських відносин. Відсутність суттєвих розбіжностей у політичному плані і взаємодоповнюваність економік обох країн сприяє їх розвитку.

Україна розглядається КНР як перспективний торговельний партнер, економічні зв'язки з яким є взаємовигідними.

Основним базовим документом, який регулює українсько-китайські торговельно-економічні відносини, є Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом КНР про торговельно-економічне співробітництво, що підписана та набула чинності у 1992 році. У відповідності до цієї угоди, при здійсненні експортно-імпортних операцій між сторонами передбачено надання режиму найбільшого сприяння з питань, що стосуються стягнення мита на експортні та імпортні товари обох країн, інших зборів, виплат, правил митного регулювання і виконання митних формальностей [6].

Торговельно-економічні відносини між Україною та Китаєм у ХХІ столітті значно активізувалися, продемонструвавши надзвичайно високі темпи нарощування обсягів товарообігу між країнами.

Спостерігається усталеність нарощування двостороннього товарообігу. При цьому, Китай є одним з найбільших торговельних партнерів України не лише в Азійсько-Тихоокеанському регіоні, але й у світі. Так, зовнішньоторговельний оборот України з КНР значно перевищує показники інших країн регіону. Однак, такі показники досягнуті в основному за рахунок китайського імпорту, який суттєво випереджає український експорт до КНР. У той же час, важливість розвитку торговельно-економічного співробітництва з Китаєм визначається саме перспективою відновлення та нарощування обсягів українського експорту в основних бюджетоформуючих галузях (машинобудування, авіабудування, металургії, хімічної промисловості, космічної галузі, сільського господарства тощо) і імпорту китайської продукції для забезпечення таких галузей промисловості як нафтогазова, будівельна та ін., можливістю спільного розширення ринку послуг (перш за все, у будівництві транспортних коридорів та інших спільних проектах), залучення інвестицій в економіку України.

У табл. 1 представлено показники розвитку торгівлі товарами України з КНР за 2005—2009 роки.

У 2009 р. під впливом світової фінансової кризи обсяги двосторонньої торгівлі товарами між Україною та Китаєм скоротилися на 32,2 %, у порівнянні з 2008 р., і склали 4,16 млрд дол. США. Водночас, український експорт зріс на 61,8 %, порівняно з 2008 р. (в основному, за рахунок зростання експортних поставок

чорних металів і руди), та досяг 1,43 млрд дол. США, а імпорт скоротився майже у 2,5 рази відносно 2008 р. і склав 2,73 млрд дол. США. Від'ємне сальдо України у торгівлі з КНР у 2009 р. скоротилося з понад 5 млрд. дол. США до 1,29 млрд дол. США. Головною причиною зменшення обсягів українського експорту стало скорочення поставок продукції чорної металургії. Як наслідок — дана товарна група із першого місця перемістилась на четверте. В січні-червні 2010 р. товарообіг товарами між Україною та КНР зріс на 22,3 %, у порівнянні з аналогічним періодом 2009 р., і досяг 2,34 млрд дол. США. Український експорт становив 495,6 млн дол. США, а імпорт з КНР — 1,84 млрд дол. США. Від'ємне сальдо в торгівлі України з КНР за перші шість місяців 2010 р. склало 1,35 млрд дол. США [8].

Таблиця 1

ДИНАМІКА ОБІГУ ТОРГІВЛІ ТОВАРАМИ УКРАЇНИ З КНР ЗА 2005—2009 рр.
(тис. дол. США)

Торгівля товарами	2005	2006	2007	2008	2009
Товарообіг	2521,64	2854,86	3738,71	6149,1	4168,6
Експорт	711,24	544,66	431,66	547,53	1434,4
Імпорт	1810,40	2310,20	3307,06	5601,53	2734,2
Сальдо	-1099,16	-1765,54	-2851,68	-5054,0	-12 900,8

Джерело: розроблено автором на основі [5].

Структура українського експорту до КНР характеризується вузькою номенклатурою товарів. Основну частину українського експорту до Китаю складають:

➤ неблагородні метали та вироби, які становлять основу українського експорту до КНР, а саме 45,0 %. Їх обсяги збільшилися у 2009 році у 161 раз та становили 643,33 млн дол. США, проте питома вага цієї товарної позиції різко скоротилася з 54,3 % до 5,5 %;

➤ мінеральні продукти, на які у 2008 році припадало 66 % загального обсягу експорту до КНР, у 2009 р. їх питома вага скоротилася до 36 %, проте обсяг поставок, у порівнянні з 2008 р., збільшився на 42,7 % та становив 514,90 млн дол. США. Голов-

ною товарною позицією експорту за перші 6 місяців 2010 року стала саме ця товарна позиція, на яку у січні—червні 2009 року припадало 34,8 % загального обсягу експорту до КНР, а у січні—червні 2010 р. питома вага становила 58,9 %. Їх обсяги збільшилися та становили 291,81 млн дол. США;

➤ машини та устаткування, частка яких з 12,1 % у 2008 рік скоротилася до 10,0 % у 2009 році, проте обсяги поставок, у порівнянні з тим же періодом 2008 року, зросли у 2 рази і становили 143,08 млн дол. США. Частка машин та устаткувань за 6 місяців 2009 року збільшилася з 4,1 % до 11,2 % за відповідний період 2010 року;

➤ продукція хімічної галузі, частка якої зменшилася з 14,6 % у 2008 році до 4,1 % у 2009 році. Проте слід зазначити, що у 2009 році було експортовано до КНР мінеральних добрив на 18,73 млн дол. США. Обсяги за січень—червень 2010 року збільшилися у 2,9 разу, відповідно до цього ж періоду 2009 року, і становили 72,05 млн дол. США [7].

Основу імпорту з Китаю становлять:

- машини, устаткування та механізми;
- продукція легкої промисловості (текстиль та текстильні ви-
роби);
- недорогоцінні метали та виробів з них;
- пластмаси і каучук;
- засоби транспорту [6].

У структурі китайського імпорту до України у 2009 році суттєвих змін не відбулось в частині процентного співвідношення частки окремих товарних груп у загальних імпортних поставках. Виключенням є поставки автомобілів, частка яких скоротилася з 10,2 % за 2008 рік до 2,5 % за 2009 рік, а обсяги поставок, у порівнянні з цим же періодом минулого року, скоротилися у 8 раз, або на 505,31 млн. дол. США [7].

Головною ознакою імпорту у 2009 році є скорочення обсягів поставок практично вдвічі майже по всіх товарних позиціях.

Перша половина 2010 року відзначилась збільшенням обсягів імпорту у понад півтора рази, про що свідчить рис. 1.

Слід відзначити, що основним постачальником олії соняшникової на китайський ринок була Аргентина, проте за останній час Україна збільшила експорт продукту та посунула латиноамериканців.

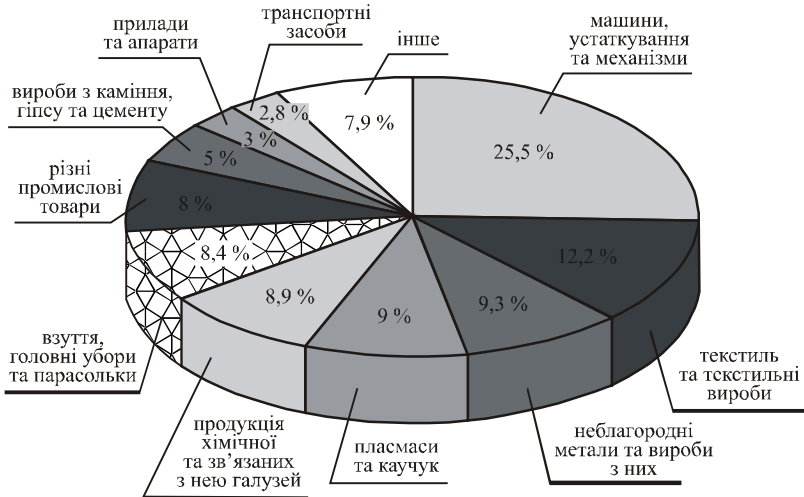

Рис. 1. Основні товарні групи за першу половину 2010 року
Джерело: розроблено автором на основі [7]

За останні 5 років рівень обігу послуг між країнами зріс у понад 3 рази, особливо протягом 2008—2009 років, що представлено в табл. 2.

Таблиця 2

ДИНАМІКА ОБІГУ ПОСЛУГ МІЖ УКРАЇНОЮ І КНР ЗА 2005—2009 рр.
(тис. дол. США)

Торгівля послугами	2005	2006	2007	2008	2009
Товарообіг	31 697,5	33 195,5	53 614,5	91 362,1	90 083,2
Експорт	24 027,7	24 720,8	38 290,6	70 221,1	74 637,0
Імпорт	7669,8	8474,7	15 323,9	21 141,0	15 446,2
Сальдо	16 357,9	16 246,1	22 966,7	49 080,1	59 190,8

Джерело: розроблено автором на основі [5].

За I півріччя 2010 року, за даними Держкомстату України, обсяг торгівлі послугами збільшився у порівнянні з показниками відповідного періоду 2009 р. у 1,6 разу (на 17,65 млн дол. США) та склав 48,74 млн дол. США. Збільшення обсягів торгівлі послугами відбулося завдяки збільшенню в основному експорту.

Основу двосторонньої торгівлі послугами складає український експорт, де переважають:

- науково-дослідні та дослідно-конструкторські послуги;
- транспортні послуги;
- подорожі.

У імпорті переважають:

- послуги пов'язані з державним управлінням;
- інші ділові послуги;
- транспортні послуги;
- послуги пов'язані з фінансовою діяльністю;
- різні ділові, професійні та технічні послуги;
- подорожі [7].

Аналізуючи торгівлю послугами упродовж останніх років можна констатувати, що незважаючи на незначні обсяги, включно до 2009 року, відслідковувалася тенденція сталого нарощення обороту послуг та позитивного для України сальдо.

Загальний обсяг китайських інвестицій в Україну, згідно даних китайської сторони, в період 1992—2009 рр. склав 27,52 млн дол. США [5].

Серед пріоритетних напрямків партнерства між Україною та КНР виділяють такі сфери:

- кооперація в аерокосмічній сфері та авіапромисловості;
- ядерна енергетика, науково-технічне співробітництво, нанотехнології;
- машино- і приладобудування;
- хімічна промисловість;
- газова енергетика;
- товари широкого вжитку, одяг, побутова техніка;
- туризм [8].

Ділове співробітництво між Києвом і Пекіном швидко розширюється. Ставши президентом, Віктор Янукович переглянув політику колишнього керівництва у відносинах з Китаєм. Держави домовилися розвивати взаємодію у всіх сферах. У першу чергу це стосується торгівлі.

За 2009 рік загальний обсяг китайсько-української торгівлі склав два мільярди доларів. У порівнянні з 2008 роком він збільшився на 35 відсотків. На операції з КНР припадає десята частина зовнішньоторговельного обігу України [7].

З розвитком економічного співробітництва між Китаєм та Україною, використання українських високих технологій набуло

нового рівня, особливо для потреб розвитку китайських галузей, серед яких можна виділити ракетно-космічну, авіаційну, суднобудівну, енергетичну, ВПК тощо.

Україна та Китай розвивають співробітництво в сфері енергетики, в тому числі в нафтогазовій і атомній галузях, а також співробітництво в науково-технічній та інноваційній областях. Китайський уряд активно прагне до співробітництва з українською стороною у видобутку вугілля та будівництві інфраструктури.

Уряди обох країн створили багато конкретних взаємовигідних проектів співпраці в галузях авіації, космосу, суднобудування і нових матеріалів.

Україна є великою європейською країною з багатими природними ресурсами, потужним промисловим фундаментом і великим потенціалом розвитку, і тому не дивно, що Китай приділяє значну увагу нашій країні.

Збереження довготривалих дружніх відносин і поглиблення взаємовигідної співпраці — незмінна політика Китаю з розвитку відносин з Україною.

На сьогодні Україна та КНР визначають свої відносини як відносини конструктивного партнерства.

Китайська держава виражає зацікавленість нарощувати обсяги товарообігу з Україною, яка може запропонувати іноземним інвесторам цікаві бізнес-проекти для спільної розробки.

Один із важливих факторів економічного піднесення Китаю — створення сприятливого середовища для капіталів із-за кордону. Лібералізація режиму залучення прямих іноземних інвестицій проходила в КНР поступово, вона була одним із головних напрямків політики реформ і відкритості з кінця 70-х років [1, с. 50].

Вплив Китаю на економічну динаміку в світі посилюється, тому що країна в умовах світової кризи зуміла зберегти позитивну динаміку на тлі рецесії на Заході і досить швидко знову почала прискорене зростання [2, с. 113].

Китай цікавить в Україні насамперед напрямок інвестицій у розвиток інфраструктурних проектів, а також присутність у спільному ринку видобутку корисних копалин, нарощування торговельної інфраструктури, розробка проектів модернізації систем зв'язку та комунікацій. Якщо всі інфраструктурні проекти зможуть реалізуватися, для чого, як ми бачимо, українська влада проводить активну роботу, економіка отримає надійного інвестора.

Висновки. Розвиток співробітництва України з країнами Азії є важливим напрямком вітчизняної зовнішньоекономічної стратегії. Адже нові лідери азійського простору, зокрема, Китай, Індія та окремі країни Південно-Східної Азії, складають потужну генерацію лідерів економічного зростання.

За останні роки фінансова криза не стала винятком і для торгівлі між Україною та Китаєм. У докризовий період була яскраво виражена тенденція переважання китайського імпорту над вітчизняним експортом. Протягом 2009 року об'єми двосторонньої торгівлі значно скоротились. В 2009 році Китай входив у першу п'ятірку зовнішніх торговельних партнерів України, займав 3 місце за об'ємами експортних поставок і 5 місце по імпорту. Хоча двосторонній товарообіг скоротився в порівнянні з тим же періодом 2008 р., український експорт виріс. Сталось падіння китайського імпорту в 2 рази. Оцінюючи ситуацію в 2010 році, слід відзначити, що головною знаковою подією двосторонньої торгівлі в січні—квітні 2010 року є відновлення зростання двосторонніх об'ємів торгівлі товарами.

Тож підсумовуючи, можемо сказати, що Китай і Україна досягли значних результатів у співпраці в торговельно-економічній, науково-технічній, освітній і гуманітарній сферах. Торговельна співпраця між двома країнами в цілому розвивається успішно.

Література

1. *Величко В.* Розробка теоретичних засад перехідної економіки Китаю та їх регіональний аспект / Величко В. // Економіка України: політ-екон. журн. / М-во екон. України, М-во фін. України. — К. : Преса України. — 2009. — № 7. — С. 49—63.
2. *Мозиас П. М.* Китай в період мирового кризиса: бенефициар, жертва или виновник? / Мозиас П.М. // Под ред. Л. И. Абалкина. — М. : Редакция журнала «Вопросы экономики». — 2010. — № 9. — С. 93—114.
3. *Погорелова І.* Політичні відносини України з державами Східної Азії / І. Погорелова // Персонал. Науковий журнал. 2009. — № 4. С. 20—25.
4. *Соколов В. В.* Китай в мировой экономике: современный этап / Соколов В. В. // Под ред. Палевич В. С. / Деньги и кредит. — 2010. — № 7. — С. 61—67.
5. Державний комітет статистики України. — Електронний ресурс. — Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua

6. [Електронний ресурс] // Інтернет-сайт «Міністерство економіки України. Державна підтримка українського експорту». — Режим доступу: www.ukrexport.gov.ua

7. Ділова рада «Україна-Китай». — Електронний ресурс — Режим доступу: www.china-ukraine.org

8. Інтернет-сайт президента України Віктора Федоровича Януковича. — Електронний ресурс — Режим доступу: www.president.gov.ua

Статтю подано до редакції 04.04.11 р.

УДК 339.562:061.1

Ж. В. Лазаренко,
аспірантка кафедри міжнародної торгівлі,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ КОМПЕНСАЦІЙНИХ ЗАХОДІВ ДО ІМПОРТУ СУБСИДОВАНИХ ТОВАРІВ У СОТ

АНОТАЦІЯ. У статті розглянуто питання ролі компенсаційних заходів у міжнародних відносинах, зокрема у торговельних угодах СОТ. Зроблено загальний огляд застосування Угоди про субсидії та компенсаційні заходи. Виділено основні проблеми у сфері регулювання застосування компенсаційних заходів. Дана оцінка процесу реформування угоди СОТ, що регулює застосування компенсаційних заходів до імпорту субсидованих товарів, у рамках Доха-Раунду. Запропоновано альтернативний підхід реалізації Угоди про субсидії та компенсаційні заходи.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: угода про субсидії та компенсаційні заходи, субсидія, компенсаційний захід.

АННОТАЦИЯ. В статье рассмотрена роль компенсационных мер в международных отношениях, а именно в торговых соглашениях ВТО. Сделан обзор применения Соглашения о субсидиях и компенсационных мерах, а также выделены основные проблемы в применении Соглашения. Дана оценка процессу реформирования Соглашения в рамках Доха-Раунду. Предложен альтернативный подход реализации Соглашения о субсидиях и компенсационных мерах.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: соглашение о субсидиях и компенсационных мерах, субсидия, компенсационная мера.